

@ine_leest:

INTRINSIEKE LEESMOTIVATIE BEVORDEREN

Het is een open deur intrappen: ons algemeen leesniveau gaat er op achteruit. In een recente studie liet Vlaanderen zich – van alle deelnemende landen uit West-Europa – als grootste daler optekenen op het vlak van begrijpend-leesprestaties van leerlingen aan het einde van het 4de leerjaar (PIRLS-onderzoek, 2006-2016), met een opvallend algemeen resultaat: *“De Vlaamse leerlingen van het vierde leerjaar behalen gemiddeld ronduit zwakke scores voor begrijpend lezen [...]. De Vlaamse leerlingen presteren zwak voor beide leesdoelen: lezen om informatie te verwerven en lezen voor de leeservaring.”*

Ine Desplinter

Fons sprak met

INE DESPLINTER

is leerkracht Nederlands in het Spes Nostra Instituut in Heule.

Tevens blijkt het aantal Vlaamse leerlingen met een negatieve perceptie over lezen opvallend groot (namelijk 31%), wat versterkt wordt door een enorme daling van de frequentie van het buitenschools lezen in Vlaanderen. De achteruitgang qua leesprestaties is het sterkst bij leerlingen die buiten de schooluren weinig lezen voor hun plezier. In 2016 blijken zelfs de sterkste leerlingen een half jaar achterop te hinken ten opzichte van tien jaar eerder, terwijl de zwakste leerlingen er nog veel harder op achteruit gingen. Eveneens heeft het leesniveau in het katholiek onderwijs – dat samen met het gemeentelijk onderwijs in 2006 nog een pak beter scoorde dan het gemeenschapsonderwijs – een flinke knauw gekregen, terwijl dit niet volledig toegeschreven kan worden aan een veranderende leerlingenpopulatie. Naast de aanbevelingen omtrent het

versterken van de competenties van de leraren en het stimuleren van de geletterdheid van kleuters, reiken de onderwijsonderzoekers ook nog de suggestie aan om tijd te maken voor begrijpend lezen in de klas, en te tonen dat lezen leuk en belangrijk is.

In opvolging hiervan blijkt uit recent onderzoek van de KU Leuven dat het dalend aantal uren dat leerkrachten aan leesonderwijs besteden wellicht mede bepalend is voor de dramatische daling van het leesniveau bij de Vlaamse tienjarigen (van 146 naar 84 uur per jaar puur lezen).

Daarenboven verliest het vak Nederlands vanaf september 2019 één lesuur in de eerste graad van het katholiek onderwijs ten behoeve van het nieuwe vak ‘mens en samenleving’. Zonder hier de discussie te willen voe-

ren over de relevantie van dit nieuwe vak – en welk vak dan aan belang zou moeten inboeten in het lesrooster – kunnen beide evoluties niet los van elkaar bekeken worden: 20% minder uren Nederlands in de eerste graad om een kentering te initiëren in de scheefgegroeide situatie uit het lager onderwijs (die de instroom vormt in die eerste graad), waarbij steeds minder leerlingen de minimumlat voor Nederlands op het eind van het lager onderwijs halen. Desalniettemin toont onderzoek van Keith Stanovich aan dat vooral taalontwikkeling cruciaal is voor de ontwikkeling van het brein, voor succes in het hoger onderwijs, voor leermotivatie, voor individuele en maatschappelijke welvaart.

Eén wondermiddel bestaat uiteraard niet, en elke situatie heeft haar eigen karakteristieken. Op basis van de

aanbeveling om aan te tonen dat lezen leuk en belangrijk is, heb ik het afgelopen schooljaar alvast enkele experimenten opgestart om mijn steentje bij te dragen aan het leuker maken van lezen. Ik ben er immers van overtuigd dat er een gezamenlijke inspanning nodig zal zijn van alle actoren op het terrein om de negatieve trend te keren. Via nieuwe technologische mogelijkheden en via moderne socialemediakanalen stimuleer ik de leerlingen om het plezier van buitenschools lezen te (her)ontdekken. Vanuit mijn persoonlijke interesse tracht ik die intrinsieke leesmotivatie uit te dragen naar de leerlingen. Afgelopen schooljaar heb ik verschillende formats uitgetest, met wisselend succes, maar telkens met eenzelfde resultaat: de meeste leerlingen hebben een aanzienlijke progressie gemaakt tussen september en juni op het vlak van intrinsieke leesmotivatie. Toen ik begin september een boek tentoonstelde op de lerarentafel, waren er verschillende leerlingen die weinig tot geen interesse toonden. Diezelfde leerlingen reageerden in juni uitermate enthousiast als ze ontdekten dat er opnieuw een boek op de lerarentafel staat. Want dan weten ze: nu komt het! Een uitdaging of wedstrijd, samen een (foto voor een) Instagrampost maken, fragmenten voorlezen die geselecteerd worden op basis van de interesse van de klas, eigen boeken voorstellen, speeddaten met boeken ... Een concreter voorbeeld hiervan: een leerling

komt met een boek naar de klas en wil daar graag over vertellen. Om de leerlingen extra te prikkelen komt de leerling met zijn of haar gekozen boek op de Instagrampagina. Daarbij komt er een korte inhoud, geschreven door de leerling. Hierbij worden alle leerlingen bereikt en hopelijk ook geprikkeld om te gaan lezen.

Centraal hierbij staat dus het uitwisselen van leeservaringen, de creatie van betrokkenheid en de interactie met leerlingen in hun online-leefwereld. Via mijn persoonlijk Instagram-profiel @ine_leest promoot ik het lezen, zowel aan de leerlingen alsook aan een breder leespubliek (en daar zitten verrassend genoeg ook ouders van leerlingen tussen). In wekelijkse posts wordt een korte weergave opgesteld van de situatie en sfeer waarin het verhaal zich afspeelt, voorzien van een sfeerfoto waarin het boek tot zijn recht komt. Door de leerlingen hier actief in te betrekken, maken ze heel vaak – soms anoniem – deel uit van die posts en worden leestips en -ervaringen uitgewisseld. Dus geen nieuw medium of een afgesloten setting om in dialoog te treden, maar wel een vrijblijvende betrokkenheid in een vertrouwde online leefwereld anno 2019, die doorgetrokken wordt naar de klasomgeving.

Zoals gezegd, bestaat er geen wondermiddel en is elke school- en klasomgeving uniek. Wat dus in mijn

situatie werkt, mag zeker niet veralgemeend worden. Hopelijk kan dit wel een inspiratiebron zijn voor collega's en andere geïnteresseerden. Intussen promoten verschillende vakcollega's het Instagramprofiel tijdens hun lessen en maken ze er elk op hun eigen manier gebruik van. Al is er maar één extra leerling die zijn of haar intrinsieke leesmotivatie (her)ontdekt, of één leerkracht die hierdoor een nieuw boek vastpakt en zijn of haar leerlingen enthousiasmeert in hun leeservaring, dan zal het al de moeite waard zijn. Of zoals deze leerlingen onlangs spontaan schreven op het einde van hun examen:

“Bedankt mevrouw voor dit leuke jaar. Dankzij u ben ik meer boeken beginnen lezen en ik heb er nog geen spijt van.”

“Als je nog tips hebt voor boeken: altijd welkom”

Dergelijke reacties voeden mijn persoonlijke motivatie om hier mee door te gaan, en er de nodige tijd en middelen in te blijven investeren. Mijn teller van de eerste 6 maanden van het jaar staat intussen op 30 boeken, allemaal te bewonderen op Instagram en veel ervan besproken tijdens lesmomenten! Intussen ontvang ik zelfs sporadisch boeken van uitgeverijen om die door de leerlingen te laten lezen, gezamenlijk te bespreken en op Instagram te promoten. Blijf lezen!

